

NITA, Y.: Le service d'information scientifique au Japon. = Informations - UFOD. 8. ann. 1961. 8. no. 9-17. p.
A tudományos tájékoztatás Japánban.

A tudományos tájékoztatás megszervezése Japánban a második világháború után indult meg. Döntő lépés volt 1950-ben a Japán Tudományos Tanács (Conseil Scientifique Japonais) létrehívása. A Tanács a miniszterelnök tanácsadó szerve, tagjait a japán tudományos élet képviselői közül választja. A Tanács a közoktatásügyi minisztérium felkérésére tanulmányozta, hogyan lehetne létrehozni egy tudományos tájékoztatási szervezetet és javaslatait a miniszterelnök elé terjesztette.

Mint hogy a javasolt szerv létrehívása korai lett volna, mert nélkülözötte az ipar támogatását, 1952-ben csak egy kisebb tudományos tájékoztatási osztályt sikerült létrehívni a közoktatásügyi minisztérium mellett. Ennek az osztálynak a tevékenysége a tudományos tájékoztatásnak az egyetemeken való bevezetésére korlátozódott. Ami a külföldi irodalomról való tájékoztatást illeti, a japán tudósok továbbra is a külföldi referáló lapokra szorultak, s ezeket is csak néhány szakterületen (kémia stb.) használták. A japán tudósok többsége nem ismerte a referáló lapok felhasználásának gyakorlatát.

1953. óta a Parlamenti Könyvtár rendszeresen beszerzi az USA-ból a P. E. reportokat. A japán ipar felismerve a reportokban ismertett technika fontosságát, érdeklődni kezd a tudományos tájékoztatás iránt.

1956-ban létrehívták a kabinetiroda mellett a Tudományos-Műszaki Hivatalt, amely tervezetet készített egy tudományos tájékoztatási központ létrehívásáról. A különböző kormányzati és tudományos szervek megtárgyalták a tervet, s 1957. elején az Országgyűlés elfogadta a központot (Japan Information Center of Science and Technology - JICST) létrehívó törvényt.

A JICST a miniszterelnök alá tartozik. Fejlődése első szakaszában (1957-1960) kiépítette munkaszervezetét. 1960. végén a Központ 150 teljes munkaidőjű dolgozóval (ennek mintegy fele gyakorlott dokumentáló) és kb. 30 nem teljes munkaidőben foglalkoztatott dolgozóval működött. A JICST-be járó külföldi periodikumok száma kb. 2500, a japánoké kb. 1000. Az évenként elkészülő referátumok száma mintegy 160 000. A referáló munkába kb. 1200 külső szakembert is bevonnak. A JICST-től havonta kb. 10-12 000 folyóiratcikkről kérnek fényképmásolatot, kb. 300 cikkről fordítást, s kb. ugyanannyi témáról szakirodalmi összeállítást.

1961-ben a JICST az 5 éves fejlesztési terv második szakaszába (1961-1963) lépett. E terv a JICST tevékenységének megháromszorozódását tűzte ki célul. Különösen az irodalomkutató munkát és a tájékoztatás feldolgozásának gépesítését akarják fejleszteni. Az első szakasz gyakorlati tapasztalatai sok problémát vetettek fel, amelyeket a második szakaszban meg kell oldani. Ezek a következők:

a) A JICST-be jelenleg főképp az USA-ból, Angliából és Nyugat-Németországból érkező periodikumok és szabadalmi leírások a világ ilyen jellegű publikációinak csak

mintegy 15 %-át képviselik. A második korszakban legalább évi 6-7000, de ha lehet 10 000 periodikum feldolgozását tervezik.

b/ Referálók szerződtetése. 1960-ban a JICST kb. 145 000 cikket és 22 000 szabadalmi leírást dolgozott fel. Az 5 éves terv 1965-re kb. 600 000 cikk feldolgozását írja elő. A JICST-nek jelenleg kb. 1200 referálója van, akiknek nagy része valamelyik tudományos kutatóintézet, vagy egyetem dolgozója. A hivatásos kutatók számát Japánban mintegy 300 000-re lehet becsülni. (Ebben a számban az orvosi és mezőgazdasági kutatók nincsenek bent.) A JICST ezeknek mintegy 4 %-át szerződtette referáló munkára. Az, 5 éves terv végére számukat 4-5-szörösére kell emelni, ami nem könnyű feladat. Fokozza a nehézségeket a nyelvi ismeretek fogyatékosága. A japán tudósok eléggé otthonosak az angol és a német nyelvben, alig értenek azonban más idegen nyelven. Ez a tény önmagában is indokolja a tudományos tájékoztatás fontosságát, megnehezíti azonban a tájékoztatási szolgálat megvalósítását. Szerző szerint a referálás problémáját csak nemzetközi együttműködés, vagy a kivonatolás gépesítése útján lehet megoldani.

c/ A tájékoztatás osztályozása. Itt két problémát kell megoldani: egyrészt a JICST-hez érkező primér közlemények, másrészt a JICST által készített referátumok osztályozását. A primér közlemények osztályozását illetően megoldandó, milyen rendszerrel dolgozzák fel az anyagot a fényképmásoló szolgálat számára? 1960-ban a naponta feldolgozott periodikus kiadványok száma kb. 500-ra emelkedett és ez a szám 1961. végére megduplázódik. E probléma megoldására azt tervezik, hogy a fényképmásoló szolgálat adminisztratív munkáját gépesítik, IBM sorozatok felhasználásával és az anyagnak mikrokártyán való osztályozásával. - A referátumok osztályozása esetében legfőbb probléma a referátumok visszakeresése. A JICST-ben most egy mágneses számológépet tanulmányoznak, melynek működésének feltétele, hogy a referátumokat gépi nyelvre tegyék át. Ennek a kód-nyelvnek a tanulmányozását most végzi a JICST.

d/ A tájékoztatás gépesítésének elméleti tanulmányozása. A JICST mellett több más intézmény is tanulmányozza ma már Japánban a tájékoztatás gépesítésének és a gépi fordításnak elméleti kérdéseit.

e/ Az adatkereső szolgálat megerősítése. A JICST szolgáltatásai között ez a legjelentősebb. Az első korszakban csak előkészítő munkák folytak. 1961-re megkettőződött, s évről-évre nő az ebben a munkakörben foglalkoztatott tájékoztatási szakemberek száma. A már említett mágneses számológép munkába állítása erősen megnöveli majd ezt a szolgáltatást. A gép három-négy év múlva - amikor elkészül a referátumok kódrendszere - teljes kapacitással fog működni.

f/ Tájékoztatási szakemberek képzése. Szakképzett tájékoztatási munkásokban ma még nagy hiány van. A JICST mintegy 190 alkalmazottjának nagy részét megfelelő képzettség nélkül vették fel, s csak gyakorlati munkájuk során sajátították el a tájékoztatási munka technikáját. Másik nagy nehézség, hogy ezt a személyzetet is tömegesen csábítják el a tudományos tájékoztatás iránt érdeklődő nagy vállalatok. E prob-

lémát csak tájékoztatási szakembereket képző intézmény létrehozásával lehet megoldani.

A japán kormány politikája a tudományos tájékoztatás terén:

1959-ben létrehívták a Japán Tudományos Tanács mellett a Tudomány és Technika Tanácsát. Utóbbi tanácsadó szervként működik a miniszterelnök mellett. Négy miniszterből (művelődés, pénzügy, tudományos és műszaki ügyek, tervgazdaság) és négy tanácsadó tagból áll (utóbbiak a tudományos és ipari szervezeteket képviselik). Összetételénél fogva közvetlenebb hatást gyakorol a kormányra, mint a Japán Tudományos Tanács (utóbbinak a tudományos kutatás képviselői a tagjai, beleértve a humán tudományokét is). A Tudomány és Technika Tanácsa a tudományos-műszaki fejlesztés 10 éves tervének előkészítéseképp beszámolót készített, s ebben öt súlyponti kérdést emel ki. A negyedik pont így hangzik: a tudományos tájékoztatás előmozdítása és erősítése, tudományos kutatók nemzetközi cseréje, a tudományos oktatás programjának tanulmányozása.

A beszámoló elkészítése érdekében a tudományos tájékoztatás problémájának tanulmányozására a Tanács keretében albizottság alakult, amelynek elnöke M. Kotani, a FID volt alelnöke, s egyik tagja H. Utuka, a FID jelenlegi alelnöke. A beszámoló leírja a jelenlegi tudományos tájékoztatás fogyatékoságait. A következő problémák megoldását emeli ki: A tudományos tájékoztatási szolgálat kiterjesztése, a tájékoztatási intézmények három típusának (univerzális, szakmai, adatszolgáltató) kifejlesztése, a referáló tevékenység fokozása, tájékoztatási szakembereket képző intézmény felállítása, az egyetemen elemi dokumentációs ismereteket tanító tanfolyamok szervezése.

Ez a beszámoló a japán tudományos tájékoztatás fejlesztésének alapja, s a különböző szervezetek ennek utmutatásait kell, hogy kövessék.

A tíz éves terv megvalósításáért a Tudományos-Műszaki Hivatal Tervező Irodája felelős, amely a JICST felügyeletét is ellátja. Ez az iroda törvénytervezetet készít a tudományos tájékoztatási tevékenység fejlesztéséről.

A tudományos tájékoztatás 10 éven belül mind kiterjedésben, mind mélységben rendkívül gyors fejlődésen megy át. E fejlődés ritmusa a gazdasági fejlődését sokszorosán felülmúlja. Ez a gyorsaság kemény feladatokat ró mind a tájékoztatási szakemberekre, mind a japán kormányra. (MÁ)

NEMZETKÖZI KONGRESSZUSOK NYILVÁNTARTÁSA A DEUTSCHE STAATSBIBLIOTHEK-ban.

JÜGELT, Karl Heinz - MÜLLER, Horst:
Die "Informationsstelle für Internationale Kongresse" der Deutschen Staatsbibliothek. = Zbl.Bibl. 75.Jg. 1961. 9.no. 396-398.p.

A nemzetközi kongresszusokról tájékoztató munkacsoport a Deutsche Staatsbibliothekban.

a tudományos könyvtárakat, amelyek be akarják szerezni ezeknek az összejöveteleknek a beszámolóit. Ha meggondoljuk, hogy pl. 1958-ban Brüsszelben, a világkiállítás előtt,